

ПЛОВДИВСКИ УНИВЕРСИТЕТ
ФИЛИАЛ "ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ" – КЪРДЖАЛИ
6600 Гр. Кърджали, бул. „Беломорски“ 26

PLOVDIV UNIVERSITY **LYUBEN KARAVELOV BRANCH KARDZHALI**
26 Belomorski Blvd.
Tel./fax. 0361/65266; e-mail: lk@uni-kardzhali.com

УТВЪРДЕН ОТ:

ДЕКАН на ФИФ при ПУ
„П. ХИЛЕНДАРСКИ“ .....
доц. д-р СТОЙКА ПЕНКОВА

Протокол
на Факултетен съвет №156 / 18.10.2021 г.

ДИРЕКТОР на Филиал
„Л. Каравелов“, Кърджали .....
доц. д-р ЕЛИСАВЕТА СЕМЕРДЖИЕВА

ПРОГРАМА

ЗА ПИСМЕН ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ИСТОРИЯ

ЗА СПЕЦИАЛНОСТИТЕ

„БЪЛГАРСКИ ЕЗИК И ИСТОРИЯ“ И „ИСТОРИЯ И ЧУЖД ЕЗИК“

ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ОБРАЗОВАТЕЛНО-КВАЛИФИКАЦИОННА СТЕПЕН
„БАКАЛАВЪР“

ПЪРВА ЧАСТ – ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ

1. РАЖДАНЕТО НА СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА

Славяни и прабългари във Великото преселение на народите. Произход, прародина, политическа история. Социално-икономическо развитие, бит и религиозни вярвания. Образуване на българската държава. Българо-византийската война от 680 – 681 г. и сключване на мирен договор с Византия. Отношения между прабългари и славяни. Устройство на държавата и граници.

2. БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ЕЗИЧЕСКИЯ ПЕРИОД (КРАЯ НА VII – СРЕДАТА НА IX ВЕК)

Вътрешнополитическа криза през VIII век. Външнополитически фактори: Византия, Аварски хаганат, хазари и араби. Славянските племена извън границите на държавата. Основни тенденции в общественото-политическото развитие през първата половина на IX век. Преодоляване на племенния партикуларизъм между славяни и прабългари.

Централизация на държавата. Териториално разширение.

3. БЪЛГАРИЯ И ХРИСТИЯНСТВОТО ПРЕЗ СРЕДНОВЕКОВИЕТО

Християнството и неговата роля в Европа. Разпространение на Балканите. Християнизацията на България при княз Борис I. Причини и последици. Бунтът срещу княз Борис-Михаил. България между Рим и Константинопол. Учредяване на Българска автокефална църква.

4. ПОЛИТИЧЕСКАТА ХЕГЕМОНИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЦАРСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК ПРЕЗ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЦАР СИМЕОН

Вътрешнополитическо състояние на България. Войните с Византия. Присъединяване на Сърбия. Отношения с Багатския халифат и с Фатимидите от Египет. Печенеги и маджари. Война с Хърватско. Връзки с папството. Резултати от Симеоновата политика.

5. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕТО НА ДЪРЖАВАТА И ПОЛИТИЧЕСКАТА ХЕГЕМОНИЯ НА БЪЛГАРСКОТО ЦАРСТВО В ЕВРОПЕЙСКИЯ ЮГОИЗТОК ПРЕЗ УПРАВЛЕНИЕТО НА ЦАР ИВАН АСЕН II (1185 – 1241)

Българските земи под византийска власт през XI – XII век. Опити за възобновяване на Българското царство. Политическата ситуация в Европейския югоизток и нейното отражение върху българското общество. Въстанието на Асен и Петър и етническото и териториалното възстановяване на държавата. Икономическо и политическо укрепване на държавата при цар Калоян. Политическата хегемония на България при Иван Асен II. Модел на държавната организация. Династията на Асеневци. Възстановяване на църковната самостоятелност. Ролята на православната традиция в българското общество.

6. ДЪРЖАВНО И АДМИНИСТРАТИВНО УСТРОЙСТВО И ЦЪРКОВНА ОРГАНИЗАЦИЯ В СРЕДНОВЕКОВНА БЪЛГАРИЯ

Генезис на владетелската институция: титулатура и инсигнии. Дворцово и провинциално управление – титли и длъжности. Промени в административното устройство на средновековна България. Българската църква – организация и институции.

7. СОЦИАЛНА СТРУКТУРА И СОЦИАЛЕН ЖИВОТ В СРЕДНОВЕКОВНА БЪЛГАРИЯ

Социална структура. Светска власт, духовенство, зависимо население – категории и типове. Занаятчийското съсловие. Специфики на формирането и развитието на социалната структура в средновековна България. Социалнорелигиозни движения по българските земи. Ересите в средновековна България. Богомилството в България. Западна Европа и Мала Азия – същност и етапи на развитие.

8. СРЕДНОВЕКОВНАТА БЪЛГАРСКА КУЛТУРА

Периоди на развитие на средновековната българска култура – езически и християнски. Основни компоненти на българската култура. Творци и постижения. Центрове. Книжовни и художествени школи. Чужди културни влияния – Византия, Средна и Западна Европа, Изтока. Влияние на средновековната българска култура в Русия, Сърбия, Влашко и Молдова. Българската култура като част от славяно-византийската общност и средновековната европейска цивилизация.

9. ЕТНОРЕЛИГИОЗНИ ПРОБЛЕМИ НА БЪЛГАРСКАТА НАРОДНОСТ (XV – XVII ВЕК)

Последици от османското завоевание на българските земи. Унищожаване на българската държава. Промени в социално-икономическата структура. Промени в културното развитие. Социална структура на българското общество: семейство, община, градска махала. Категории население с особени задължения. Ислямизацията и нейните резултати за българската народност. Системата на милетите. Религиозната принадлежност – критерий за гражданския статут на османските поданици. Форми и методи на ислямизация. Фактори за нейното ограничаване.

10. АНТИОСМАНСКАТА СЪПРОТИВА НА БЪЛГАРИТЕ ПРЕЗ XV – XVII ВЕК

Османската управленческа система в българските земи. Централно управление. Военна организация. Местни административни институции. Форми и етапи на антиосманската съпротива. Характеристика на хайдутството. Въстания на българите. България в европейската политика. Ролята на християнската църква за запазване на българската народност. Простонародно християнство.

11. СЪЩНОСТ, ХРОНОЛОГИЧЕСКИ ГРАНИЦИ И ЕТАПИ НА БЪЛГАРСКОТО ВЪЗРАЖДАНЕ. НАЧАЛО НА БЪЛГАРСКАТА НАЦИОНАЛНА ИДЕОЛОГИЯ

Същност на Възраждането. Българското възраждане в контекста на европейската и балканската история. Хронологически граници и етапи на Българското възраждане. Основни тенденции в развитието на българското възрожденско общество. Развитие на българската култура през Ранното възраждане. Формиране на българската национална идеология – Паисий Хилендарски и Софроний Врачански.

12. БОРБИ ЗА БЪЛГАРСКА НАЦИОНАЛНА ИДЕНТИЧНОСТ ПРЕЗ ВЪЗРАЖДАНЕТО

Българското възраждане като преходен културен етап. Начало и развитие на новобългарската просвета. Идеи и проблеми на новобългарската култура. Наука и изкуство през Възраждането. Формиране на българската възрожденска интелигенция. Международни културни контакти на българите през Възраждането. Църковнонационално движение. Предпоставки, причини, характер и етапи.

Църковнонационалното движение в контекста на Източния въпрос. Учредяване и развитие на Българската екзархия. Формиране на българската нация.

13. ПОЛИТИЧЕСКИ ИДЕИ И ОРГАНИЗАЦИИ ПРЕЗ 50-ТЕ И 60-ТЕ ГОДИНИ НА XIX ВЕК

Обществено-икономически промени в българските земи след Кримската война. Идеини течения и политически групировки сред българската емиграция. Георги Раковски – програмни документи и революционна дейност. Политически идеи и акции на Добродетелната дружина, Одеското българско настоятелство, ТЦБК, Българско общество, „Млада България” и Цариградският политически кръг. Легии и чети през 60те години на XIX век.

14. БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ (1869 – 1874)

Васил Левски – политическа дейност и идеология. Изграждане на Вътрешната революционна организация. Любен Каравелов – политическа дейност и идеология. Създаване и развитие на БРЦК (1869 – 1872). Първото общо събрание на БРЦК. Програмата и Уставът на БРЦК. Вътрешната революционна организация през втората половина на 1872 г. Българското националнореволюционно движение през 1873 – 1874 г.

15. ИЗТОЧНАТА КРИЗА (1875 – 1878) И БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНО ДВИЖЕНИЕ

Политическа дейност и идеология на Христо Ботев. Началото на Източната криза и неуспешният опит за въстание в България през 1875 г. Подготовка, ход и разгром на Априлското въстание 1876 г. Националноосвободителното движение след въстанието. Великите сили и българският национален въпрос. Дипломатическа подготовка, обявяване и ход на Руско-турската война (1877 – 1878). Участие на българите в Освободителната война. Санстефанският предварителен договор и Берлинският конгрес.

16. ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА ДО СЪЕДИНЕНИЕТО (1877 – 1885)

Временното руско управление. Създаване и същност на Търновска конституция. Изборът на български княз. Обществено-икономическо и политическо развитие на Княжество България (1879 – 1881). Режимът на княжеските пълномощия (1881 – 1883) и възстановяването на Търновската конституция. Същност и развитие на аграрния преврат. Развитие на промишлеността, търговията и банковото дело.

17. СЪЕДИНЕНИЕТО НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ И ИЗТОЧНА РУМЕЛИЯ

Уредба на Източна Румелия. Обществено-икономическо и политическо развитие на автономната област. Съединисткото движение в Източна Румелия до 1885 г. Създаване на БТЦРК и подготовка на Съединението. Провъзгласяване и дипломатическа защита на Съединението. Отношение на Великите сили и балканските държави към Съединението. Сръбско-българската война. Дипломатическо уреждане и значение на Съединението.

18. ОБЩЕСТВЕНО-ИКОНОМИЧЕСКО И ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА КНЯЖЕСТВО БЪЛГАРИЯ ОТ СЪЕДИНЕНИЕТО ДО КРАЯ НА XIX ВЕК

Характерни процеси в общественоекономическото и политическото развитие на Княжество България след Съединението. Начало и развитие на политическата криза

през 1886 – 1887 г. Управлението на Регентството и изборът на княз Фердинанд. Режимът на Стефан Стамболов. Стопанска, вътрешна и външна политика. България при управлението на Народната партия. Социално-политически идеи и обществени движения в края на XIX век. Правителството на Константин Стоилов и българският национален въпрос.

19. БЪЛГАРСКАТА ДЪРЖАВА В НАЧАЛОТО НА XX ВЕК

Стопански подем – развитие на промишлеността, селското стопанство, търговията, транспорта и финансово-кредитното дело. Управление на българските правителства – вътрешна и стопанска политика. Външна политика и развитие на българския национален въпрос. Обявяване и дипломатическо уреждане на независимостта на България (1908 – 1909). Монархическият институт в политическия живот на България в началото на XX век.

20. НАЦИОНАЛНООСВОБОДИТЕЛНИТЕ БОРБИ НА БЪЛГАРИТЕ В МАКЕДОНИЯ И ОДРИНСКА ТРАКИЯ (1878 – 1912)

Берлинският конгрес и разпокъсването на Санстефанска България. Съпротива срещу Берлинския договор. Положението на българите в европейските вилаети на Османската империя. Народностна дейност и постижения на Българската екзархия в Македония и Одринско. Начало, същност и развитие на организираното българско националнореволуционно движение /ВМОРО и ВМОК/. Четническата акция през 1895 г, Горноджумайското и Илинденско-Преображенското въстание. Българското националноосвободително движение в Македония и Одринска Тракия след Илинденско-Преображенското въстание (1903 – 1912).

21. БЪЛГАРИЯ ПО ВРЕМЕ НА ВОЙНИТЕ (1912 – 1918)

Първа Балканска война (1912 – 1913). Създаване на Балканския съюз. Първата фаза на войната. Мирните преговори в Лондон. Втора фаза на Първата балканска война. Лондонски мирен договор. Българското управление в Тракия и Македония. Втора Балканска (Междусъюзническа) война 1913 г. Положението на българите във Вардарска и Егейска Македония. Сръбско-гръцкият таен договор. Руско посредничество. Българските въстания в Македония. Гюмюрджинската автономна рупублика. Букурещки мирен договор. Цариградски договор. България в навечерието на Първата световна война. Въвличенето на България във войната на страната на Централните сили. Бойни действия на българската войска (1915 – 1918) Противоречията на България със съюзниците ѝ (1915 – 1918). Излизане на България от войната.

22. РАЗВИТИЕ НА ПОЛИТИЧЕСКАТА СИСТЕМА НА ТРЕТАТА БЪЛГАРСКА ДЪРЖАВА (1879 – 1939)

Конституция и конституционни промени. Формиране и развитие на партийнополитическата система. Ролята на монархическия институт.

23. ДЪРЖАВНО-ПОЛИТИЧЕСКО РАЗВИТИЕ НА БЪЛГАРИЯ (1919 – 1934)

България в следвоенния период. Самостоятелно управление на БЗНС. Тенденции в развитието на политическата система след държавния преврат от 09.06.1923 г. Управление на Демократическия сговор. Политиката на Народния блок. Състояние на парламентарната демокрация.

24. ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ (1934 – 1941)

България, балканските държави и Великите сили в навечерието на Втората световна война. Частично решаване на българския национален въпрос - връщане на Южна Добруджа през септември 1940 г. Присъединяване на България към Тристранния пакт на 01.03.1941 г.

25. ДЪРЖАВНО-ПОЛИТИЧЕСКАТА СИСТЕМА В БЪЛГАРИЯ (1944 – 1948)

Характер на събитията от 9.IX.1944 г. „Народен съд“ – цели, организация, резултати от процесите. Противоречия в управляващата коалиция, „лоялна опозиция“, парламентарни избори, референдум, избори за Велико народно събрание. Процесът срещу Никола Петков и разправа с опозицията. Резултати от стопанската и социалната политика на ОФ правителствата.

26. НАЛАГАНЕ И УТВЪРЖДАВАНЕ НА СЪВЕТСКИЯ МОДЕЛ НА СОЦИАЛИЗЪМ В БЪЛГАРИЯ (1948 – 1956)

Сталинизация - методи и средства за изграждане и утвърждаване на новата власт, цели и характер на властта. Социално инженерство. Ускорена индустриализация по съветски модел и колективизация на селското стопанство – **съпротиви**, последици и резултати. „Новият курс“ в България – 1953 – 1956 г. Априлски пленум на ЦК на БКП.

27. БЪЛГАРИЯ В ПЕРИОДА 1956 – 1989 Г. ЖИВКОВИЗЪМ

Налагане на личната власт на Тодор Живков. Новите постановки за преход към комунизма и теорията за „развито социалистическо общество“. Конституцията от 1971 г. Политическото дълголетие на Живков. Кризисни явления и упадък на властта на БКП. Съветската перестройка и българското преустройство. Поява и дейност на дисидентското движение в българското общество. Свалянето на Тодор Живков от власт – 10 ноември 1989 г.

28. ИКОНОМИЧЕСКАТА ПОЛИТИКА В СЪВЕТСКАТА ОРБИТА

Следвоенната икономическа криза и началото на повратни преобразования в българското стопанство. Съветизация на българската икономика. България в СИВ. Форсирана индустриализация и колективизация на селското стопанство. Кризисни ситуации в стопанския модел. Опитите за икономически реформи при запазване на политическата система.

29. БКП И КУЛТУРНИЯТ ЖИВОТ В БЪЛГАРИЯ (1944 – 1989)

Централизация, административно-команден стил и партиен контрол в управлението на науката, културата, образованието и духовния живот. Култура и пропаганда. Културната политика на Людмила Живкова. Международна културна дейност.

30. ВЪНШНАТА ПОЛИТИКА НА БЪЛГАРИЯ (1944 – 1989)

Проектът за южнославянска федерация. Договори за дружба и сътрудничество и взаимопомощ със страните от Източния блок. Участие в СИВ и Варшавския договор. Приемане на България в ООН. Балканска политика на България. Политиката към етническите и религиозните общности в контекста на международните отношения. Българо-съветски отношения. България и кризите в Източния блок. Международни връзки отвъд Желязната завеса и отношения с развиващите се държави. Новата външна политика на Съветския съюз и предизвикателствата през втората половина на 80-те години.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

I. БЪЛГАРСКО СРЕДНОВЕКОВИЕ (VII – XIV в.).

- Александров, Е. Международните договори на Средновековна България (681-1396), С., 1991.
- Ангелов, Д. Богомилството. С., 1993.
- Ангелов, Д. Образуване на българската народност. С., 1981.
- Ангелов, Д. Българинът в Средновековието. Светоглед, идеология, душевност. Варна, 1985.
- Ангелов, Д. История на средновековната държава и право. С., 1992.
- Ангелов, П. Българската средновековна дипломация. С., 2011.
- Ангелов, П. България и българите в представите на византийците (VII-XIV в.). С., 2011.
- Ангелов, П. Българско средновековие. С., 2007.
- Андреев, Й. Всекидневието на българите, XII-XIV в. С., 1992.
- Андреев, Й. Любовните истории и сексът в Българското средновековие, С., 2006.
- Бакалов, Г. Средновековният български владетел. Титулатура и инсигнии. С., 1995.
- Бакалов, Г., Т. Тотев, Християнството в миналото и днес, С., 2006.
- Бешевлиев, В. Първобългарски надписи. С., 1979.
- Бешевлиев, В. Първобългарите – история, бит и култура, С., 2008.
- Биярски, И. Институциите на средновековна България. С., 1998.
- Биярски, И. Публично и канонично правна лексика в българското средновековно пространство, ВСУ „Чернориец Храбър”, 2011.
- Божилков, И. Българското общество през 14. век, Пд., 2014.
- Божилков, И. Фамилията на Асеневци. Генеалогия и просопография (1186-1460). С., 1994.
- Божилков, И. Седем етюда по средновековна история, С., 1995.
- Божилков, И., А. Тотоманова, Ив. Биярски, Борилков Синодик. Издание и превод. С., 2012.
- Българската държавност на север от Дунава като политически и културен феномен, С., 2008.
- Ваклинов, Ст. Формиране на старобългарската култура. С., 1977.
- Войников, Ж. Етногенеза и миграции в Евразия през древността и Ранното средновековие и мястото на древните българи в тях, С., 2010.
- Гагова, Кр. Кръстоносните походи и средновековна България, С., 2004.
- Гюзелев, В. Средновековна България в светлината на нови извори. С., 1981.
- Гюзелев, В. Апология на Средновековието, С., 2004.
- Гюзелев, В. Папството и българите през Средновековието, Пд., 2009.
- Гюзелев, В. Три етюда върху българския XIV век, С., 2009.
- Гюзелев, В. Покръстване и християнизация на българите, С., 2006.
- Гюзелев, В. Кавханите и ичиргубоилите на Българското ханство – царство, С., 2007.
- Данчева- Василева, А. Пловдив през Средновековието (IV-XIV в.) С., 2009.
- Добрев, Т. Древните българи в световната наука, С., 2010.

- Дуйчев, И.** Проучвания върху средновековната българска история и култура. С., 1981.
- Дуйчев, И.** Византия и славянския свят, С., 1998.
- Жеков, Ж.** България и Византия. Военна администрация VII – IX в., С., 2007.
- Златарски, В.** История на българската държава през средните векове. Т. I, С., 2007.
- Игнатов, В.** Българските царици: Владетелките на България VII – XIV век, С., 2008.
- История на България.** Т. II, III. С., 1981, 1982.
- Йорданов, И.** Корпус на печатите на средновековна България, С., 2001.
- Йорданов, Й.** Антропология на древните българи: Масовият кръгов гроб при Девня, С., 2008.
- Каймакамова, М.** Българската средновековна историопис /от края на VII до първата четвърт на XV в./ С., 1990.
- Каймакамова, М.** Власт и авторитет в средновековна България VII – XIV век, С., 2011.
- Комсалова, Р.** Социално-икономическите проблеми на Средновековна България в българската медиевистика след Втората световна война. Пловдив, 2000.
- Комсалова, Р.** Елит и власт в Средновековна България, С., 2014.
- Мутафчиев, П.** История на българския народ 681-1323 г. С., 1986.
- Мутафчиев, П.** Книга за българите. С., 1987.
- Николов, Ан.** Политическа мисъл в ранносредновековна България, С., 2006.
- Николов, Г.** Централизъм и регионализъм в ранносредновековна България, С., 2005.
- Павлов, Пл.** Българските царици: Владетелки и принцеси, С., 2011.
- Павлов, Пл.** Българското Средновековие – познато и непознато, С., 2011.
- Павлов, Пл., Хр. Темелски,** Българи Светци, С., 2010.
- Панчовски, Ив.** Пантеонът на древните славяни и митологията им, С., 1993.
- Периватрич, С.** Самуиловата държава, С., 2000.
- Петканова, Д.** Разноликото средновековие, С., 2006.
- Петров, П.** Възстановяване на българската държава 1185-1197 г., С., 1985.
- Петров, П.** Образуване на българската държава. С., 1981.
- Петрова, Г.** История на българската държава и право. Част I. Средновековие, С., 2008.
- Рашев, Р.** Прабългарите през V – VII век, Велико Търново, 2007.
- Рашев, Р.** Българската езическа култура VII – IX в., С., 2008.
- Славова, Т.** Владетел и администрация в ранносредновековна България. Филологически аспекти, С., 2010.
- Степанов, Цв.** Власт и авторитет в средновековна България, С., 1999.
- Степанов, Цв.** История & Псевдонаука: Древнобългарски етюди, С., 2008.
- Стоянов, В.** Дипломатика на средновековните извори, С., 1991.
- Съселов, Д.** Българи в древността отсам и отвъд Памир, С. 2010.
- Тъпкова-Заимова, В.** Нашествия и етнически промени на Балканите през VІVІІ в. С., 1966.
- Тъпкова –Заимова, В.** Българи родом..., С., 2014.
- Христоматия по история на България.** Т. I, II. Съставители П.Петров и В.Гюзелев. С., 1978.
- Чобанов, Т.** Изследвания върху културата на старите българи, С., 2010.
- Чобанов, Т.** Свещеният дворец на българските канове, С., 2009.

II. ИСТОРИЯ НА БЪЛГАРИЯ (XV – XVII в.).

Извори:

Документи за историята. XV-XVII в. Съставител Цв. Георгиева, С., 1991.

Извор за българската история. Поредица турски извори за българската история.

Поредица "Пътеписи за Балканите", т. I-VIII.

Христоматия по история на България. Съставители: Цв. Георгиева, Димитър Цанев, т.3, 1982 г.

Изследвания:

Българската нация през Възраждането. Т. I-II. С., 1980.

Гандев, Хр. Българската народност през XV в. С., 1989.

Гандев, Хр. Проблеми на Българското възраждане. С., 1976.

Генчев, Н. Българската култура XV-XIX в. С., 1988.

Генчев, Н. Българското възраждане. С., 1995.

Георгиева, Цв. Еничарите в българските земи. С., 1988.

Георгиева, Цв. Пространство и пространства на българите през XV-XVII век. С., 1999.

Георгиева, Цв., Генчев, Н. История на България XV-XIX в. Т. II, 1999.

Грозданова, Ел. Българската селска община през XV-XVII в. С., 1979.

История на България. Т. IV-VI. С., 1983, 1985, 1987.

Матанов, Хр., Михнева, Р. От Галиполи до Лепанто. С., 1989.

Мутафчиева, В. Аграрните институции в Османската империя през XV-XVI в., С., 1962.

Радусев, Евг. Аграрните институции в Османската империя през XVII-XVIII в., С., 1995.

Тодорова, О. Православната църква и българите XV-XVIII в. С., 1997.

Цветкова, Б. Паметна битка на народите. С., 1979.

Цветкова, Б. Хайдутството в българските земи през XV-XVII в. С., 1971.

III. БЪЛГАРСКО ВЪЗРАЖДАНЕ

Извори:

Априлско въстание 1976 г. Сборник документи. Т. 1-3. С., 1954-1956.

Архив на Г.С. Раковски. Т. 1-4. С., 1952-1969.

Бонева, В. Христоматия по история на Българското възраждане. Църковно-национално движение. Шумен, 2002.

Васил Левски. Документално наследство. С., 1973.

Георгиева, Цв., Цанев, Д. Христоматия по история на България. Т. 3. С., 1982.

Освобождение Болгарии от турецкого ига. Документы в 3 томах. М., 1961-1964.

Плетньов, Г., Стоянов, Ив. Планове и програми в националноосвободителното движение през Възраждането. Сборник документи. В.Търново, 1994.

Христов, Хр., Генчев, Н. Българско възраждане. Христоматия по история на България. Ч.2, С., 1969.

Христоматия по История на България. Българско възраждане - втора и трета четвърт на XIX в. /съставители: Д.Цанев, Пл. Митев/.С., 1996.

Изследвания:

- Андреев, А.** Руските славянски комитети и българското възрожденско общество. С., 2015.
- Аретов, Н.** Българското възраждане и Европа. С., 1995.
- Божинов, Пл.** Цариградските българи между реформите и революцията 1875-1878. С., 2012.
- Бонева, В.** Възраждане: България и българите в преход към Новото време. Шумен, 2005.
- Бонева, В.** Българското църковнонационално движение 1856-1870. С., 2010.
- Генчев, Н.** Българското възраждане. С., 1995.
- Генчев, Н.** Васил Левски. С., 1987.
- Генчев, Н.** Българската култура XV-XIX в. С., 1988.
- Даскалов, Р.** Как се мисли Българското възраждане. С., 2002.
- История на България /БАН/. Т. 5-6. С., 1985-1987.**
- История на българите. Т. 2. Късно средновековие и Възраждане. С., 2004.**
- Косев, К., Дойнов, Ст.** От Шипка и Плевен до Сан Стефано и Берлин. С., 2018.
- Маркова, З.** Българската екзархия 1870-1879. С., 1989.
- Маркова, З.** Българското църковно-национално движение до Кримската война. С., 1976.
- Митев, Пл.** Българското възраждане. С., 2010.
- Митев, Пл.** Създаване и дейност на Българския революционен комитет 1875. С., 1998.
- Митев, Пл.** Недопрочетени страници из политическото ни Възраждане. С., 2012.
- Петков, П.** Идеи за държавно устройство и управление на българското общество 1856-1879. В. Търново, 2003.
- Плетньов, Г.** Чорбаджиите и българската национална революция. В.Търново, 1993.
- Радев, Ив.** Отец Паисий Хилендарски. Контекст и отгласи от личността и делото му. С., 2012.
- Радев, Т.** Политически аспекти на Българското възраждане. Пловдив, 2015.
- Спасов, Л.** Проблеми на новата българска история. Ч. 1. Възраждане. Пловдив, 2001.
- Стефанова, М.** Книга за българските чорбаджии. С., 1998.
- Стоянов, Ив.** История на Българското възраждане. В. Търново, 2010.
- Стоянов, Ив.** Нови щрихи върху идейните възгледи и дейността на Васил Левски. В. Търново, 2012.
- Стоянов, Ив.** Каравелов и Левски. Истинският прочит. С., 2014.
- Стоянов, Ив.** ТЦБК. Идеи и проекти. В. Търново, 2010.
- Тодев, Ил.** Нови очерци по българска история. Възраждане. С., 1995.
- Тодев, Ил.** Към друго минало или пренебрегвани аспекти на българското национално възраждане. С., 1999.
- Шарова, К.** Любен Каравелов и българското освободително движение /1860-1869 г./. С., 1970.

IV. НОВА И СЪВРЕМЕННА БЪЛГАРСКА ИСТОРИЯ

Извори:

- БКП,** Коминтерна и македонския въпрос 1917-1946 г. Т.1-2. С., 1998-1999.
- Български конституции и конституционни проекти.** С., 1990.

- Външна** политика на БЗНС - ноември 1919 - юни 1923. С., 1989.
- Външната** политика на България. Документи и материали. Т.1-3. С., 1978.
- Георги Димитров**, Дневник 9 март 1933 - 6 февруари 1949, под редакцията на ст.н.с. I степен Димитър Сирков, С., 1997.
- Дипломатически** документи по участието на България във Втората световна война. Състав.: Цочо Билярски, Иванка Гезенко. С., 2006.
- Документи** по обявяване независимостта на България. С., 1968.
- Из личния архив на Кимон Георгиев**. Т. II. Архивите говорят, 41, С., 2008.
- Николова, В., Саздов, Д.** Програми, програмни документи и устави на буржоазните партии в България 1879-1918. С., 1992.
- Официалната** и тайната българо-турска дипломация (1903–1925 г.). Документален сборник. Архивите говорят, 56, 2009.
- Принос** към дипломатическата история на България. Григор Начович и българотурското споразумение от 1904 г. Документален сборник. Състав. Валентин Китанов. ИК „Синева”, 2004.
- Стамбовов, Ст.** Дневник. С., 1991.
- Стефанова, Сл.** Международни актове и договори. С., 1958.
- Сръбско-българска война 1885**. Сборник документи. С., 1985.
- Стоилов, К.** Дневник, ч. I-II. С., 1996.
- Съединението 1885 г.** Документи 1878-1886. С., 1985.
- Филов, Б.** Дневник, под редакцията на акад. Илчо Димитров, София 1990.
- Цар Борис III** в британската дипломатическа кореспонденция (1919–1941 г.). Т. II. Архивите говорят, 43, С., 1007.
- Изследвания:**
- Баева, И., Калинова, Е.** Българските преходи 1939-2005. София: Парадигма, 2005.
- Баева, И., Калинова, Е.** Следвоенното десетилетие на българската външна политика (1944-1955), С., 2003;
- Божинов, В.** Българската просвета в Македония и Одринска Тракия /1878-1913 г./С., 1982.
- Божинов, В.** Защитата на националната независимост на България 1944-1947 г. С., 1962.
- Василев, Сл., Христов, К.** България и мирната конференция в Париж 1946 г. С., 1962.
- Генчев, Н.** Външна политика на България 1938-1941 г. С., 1998.
- Генчев, Н.** Изборите за Велико народно събрание през октомври 1946. Ипр., 1964, №2-3.
- Георгиев, Б.** Миражът за „Велика България”. Животът и дейността на д-р В. Радославов (1854–1929). В. Търново, 2016.
- Георгиев, В.** Буржоазни и дребнобуржоазни партии в България 1934-1939. С., 1971.
- Георгиев, В.** Народният сговор 1921-1923 г. С., 1989.
- Георгиев, В.** Развитие на политическата система в България 1918-1944 г. - В: България 1300. Институции и държавна традиция. Т.І. С., 1981.
- Гешева, Й.** Консерваторите, партията, личностите и изграждане на българската държава 1879–1886 г. С., 2013.

- Гоцев, Д.** Идеята за автономия като тактика на българското националноосвободително движение в Македония. С., 1983.
- Григорова, Ж.** Балканската политика на социалистическа България 1944-1970 г. С., 1985.
- Груев, М.** Преорани слогове. Колективизация и социална промяна в Българския северозапад 40-те – 50-те години на XX век. София: Институт за изследване на близкото минало, 2009.
- Грънчаров, Ст.** България на прага на двадесетото столетие. С., 1986.
- Грънчаров, Ст.** Политическите сили и монархическият институт 1886-1894 г. С., 1984.
- Даскалов, Р.** Българското общество 1878-1939. Т. 1-2. С., 2005.
- Димитров, И.** Буржоазната опозиция в България /1939-1944 г./ С., 1968.
- Димитров, И.** Българската демократична общественост, фашизмът и войната /1934 - 1939 г./ С., 1976.
- Димитров, И.** Князът, конституцията и народът. С., 1972.
- Димитров, Ил.** Англия и България /1938-1941 г./ С., 1983.
- Договорът за мир с България.** С., 1947.
- Дойнов, Д.** Кресненско-Разложкото въстание. С., 1979.
- Знеполски, Ив.** /ред./ История на народна република България. Режимът и обществото. София. Сиела, 2009.
- Иванов, М.** Реформаторство без реформи. Политическата икономия на българския комунизъм 1963-1989. С., 2008.
- Илчев, Ив.** България и Антантата през Първата световна война. С., 1990.
- История на България.** Т. III. С., изд. Анупис, 1999.
- История на България /БАН/.** Т. VII-IX. С., 1991, 1999, 2012.
- История на Отечествена война.** Т. 1-4. С., 1981-1984.
- Иусов, М.** Политическите партии в България 1944-1948 г. С., 1978.
- Калинова, Е.** Българската култура и политическият императив 1944-1989. София, 2011.
- Калчев, К.** Българо-турски военнополитически отношения (1915–1918 г.). В. Търново, 2011.
- Колев, В.** Третата българска държава. Хронология. 1877-1944. С., 2002.
- Колев, В.** Общините в България /60-те - 80-те години на XIX век/. С., 2006.
- Косев, Д.** Външната политика на България при управлението на А. Ляпчев 1926-1931. С., 1995.
- Кузманова, А.** От Ньой до Крайова. Въпросът за Южна Добруджа и международните отношения /1919-1940 г./ С., 1989.
- Лалков, М.** От надежда към разочарование. Идеята за федерация в Балканския югоизток /1944-1948 г./ С., 1993.
- Марков, Г.** България в Балканския съюз срещу Османската империя /1912-1913 г./ С., 1989.
- Марков, Г.** Българското крушение 1913 г. С., 1991.
- Марков, Г.** Парола "Сабя". Заговорите и превратите на Военния съюз 1919-1936 г. С., 1992.

- Марчева, И.** Предизвикателствата на модернизацията в България /1944-1958/. – В: Страници от българската история. Събития, размисли, личности. Ч. 2. София, 1993.
- Мешкова, П., Шарланов, Д.** Българската гилотина. Тайните механизми на народния съд. С., 1999.
- Минчев, Д.** Македонският въпрос и българо-югославските отношения /9.IX.1944-1948 г./. С., 1994.
- Минчев, М.** България отново на кръстопът. С., 1998.
- Николова, В.** Народната партия и буржоазната демокрация. Кабинетът на К.Стоилов 1894-1899. С., 1986.
- Обявяване** Независимостта на България през 1908 г. Сборник от статии и документи. С., 1989.
- Огнянов, Л.** Дипломацията на съвременна България. Шумен, 2006.
- Огнянов, Л.** Държавнополитическата система в България /1944-1948 г./. С., 1993.
- Палангурски, М.** По българските парламентарни избори 1894–1913 г. В. Търново, 2011.
- Пандев, К.** Националноосвободителното движение в Македония и Одринско /1878-1903 г./. С., 1979.
- Пантев, А.** Англия срещу Русия на Балканите 1879-1844 г. С., 1972.
- Пантев, А., Стателова, Ел.** Съединението на Княжество България и Източна Румелия 1885 г. С., 1985.
- Петрова, Д.** Самостоятелно управление на БЗНС 1920-1923 г. С., 1988.
- Пинтев, Ст.** Международни отношения и външна политика на България след Втората световна война. С., 1982.
- Попов, Ж.** Народнолибералната /стамболовистка/ партия в България 1903-1920 г. С., 1986.
- Попов, Р.** България на кръстопът. Регентството 1886-1887. С., 1991.
- Попов, Р.** Балканската политика на България 1894-1898. С., 1984.
- Радев, Т.** Екзархията и българският революционен национализъм в Македония и Одринска Тракия 1893-1903. Пловдив, 2010.
- Радев, Т.** Въстанията в тактиката на българския иредентизъм 1894-1904. С., 2015.
- Радев, Я.** Държавни представителни органи в България 1944-1947 г. С., 1965.
- Саздов, Д.** Демократическата партия в България. С., 1987.
- Саздов, Д.** Многопартийната политическа система и монархическият институт в България 1889-1918. С., 1993.
- Сирков, Д.** Външната политика на България 1938-1941 г. С., 1979.
- Славкова, Е.** От конференция към мирно сътрудничество /българо-турски отношения от средата на 50-те до средата на 70-те години на XX век./. В: Втори международен конгрес по балканистика. С., 1988.
- Спасов, Л.** Българо-съветски дипломатически отношения 1934-1944. С., 1987.
- Спасов, Л.** Врангеловата армия в България 1919/1923. С., 1999.
- Спасов, Л.** България, Великите сили и балканските държави 1933-1934. С., 1993.
- Спасов, Л.** Българската дипломация 1919-1944. С., 2015.
- Стателова, Ел.** Източна Румелия 1879-1885 г. Икономика, политика, култура. С., 1983.

- Стателова, Ел., Попов, Р., Танкова, В.** История на българската дипломация 1879-1913. С., 1995
- Стоянов, Ив.** Либералната партия 1879-1886. С., 1989.
- Тодоров, Г.** Временно отменяне и възстановяване на конституцията в Княжество България 1881-1883. С., 1991.
- Тодоров, Г.** Временното руско управление в България 1877-1878 г. С., 1958.
- Тодорова, Р.** Договорите на България за приятелство, сътрудничество и взаимопомощ 1947-1947 г. ИПр., 1976, № 2.
- Тодорова, Р.** Възстановяване на дипломатическите отношения между България и Гърция след Втората световна война. ИПр., 1990, № 9.
- Тодорова, Р.** Българо-турските отношения след Втората световна война /40-те - 60-те години/, ИПр., 1994-1995, № 5.
- Тодорова, Цв.** Дипломатическа история на външните заеми. С., 1971.
- Тошкова, В.** България и Третият райх /1941-1944 г./ С., 1975.
- Трифонов, Ст.** Българското националноосвободително движение в Тракия 1919-1934 г. С., 1988.
- Щерев, П.** Гърция и българо-гръцките отношения след Втората световна война, В:Втори международен конгрес по балканистика. С., 1988.
- Янчев, В.** Армия, обществен ред и вътрешна сигурност. Българският опит 1878-1912. С., 2006.
- Янчев, В.** Армия, обществен ред и вътрешна сигурност между войните и след тях. 1913-1915 и 1918-1923. С., 2014.

ВТОРА ЧАСТ – ОБЩА ИСТОРИЯ

1. ГРЪЦКИТЕ ПОЛИСИ И РАЗВИТИЕТО НА ГРАЖДАНСКОТО ОБЩЕСТВО В СТАРИЯ СВЯТ

Формиране на гръцките полиси. Икономическа, социална, административна и политическа организация. Борби между демоса и родовата аристокрация през архаичната епоха. Демократически и олигархически полиси. Разцвет на атинската демокрация през класическата епоха. Влияние на полисната организация върху древния свят. Формиране на римското гражданско общество. Борби между патриции и плебеи за гражданско равноправие. Класи и съсловия в древен Рим и провинциите.

2. СЪЩНОСТ И РАЗВИТИЕ НА РОБОВЛАДЕНИЕТО В СТАРИЯ СВЯТ

Същност и характерни особености на робовладението в Древния Изток – пътища за формиране на робството, икономически и социални измерения. От неklasическо към класическо робовладение в гръцкия свят. Същност на класическото робовладение – пътища за формиране на робството, икономически и социални измерения. Развитие на робовладението в древен Рим. Робските въстания в Сицилия и Италия. Робовладението в Римската империя.

3. ДЪРЖАВАТА НА ФРАНКИТЕ (V – IX ВЕК)

Меровингското кралство. От майордоми към крале – първите Каролинги. Карл Велики – трансформиране на кралството в империя. Каролингски „ренесанс“.

4. РИМСКАТА ЦЪРКВА (V – XV ВЕК)

Западната църква (V – средата на XI в.) – концепцията за папския примат, изграждане на папската държава, „Тъмния век“, „Великата схизма“ (1054 г.). Католическата църква (средата на XI – XV в.) – възходът на папската супремация, „Авиньонският плен“ и „Голямата схизма“ (1378 – 1417), съборът в Констанц; западното монашество.

5. ВИЗАНТИЯ МЕЖДУ МОГЪЩЕСТВОТО И ОЦЕЛЯВАНЕТО (VI – VIII ВЕК).

Епохата на Юстиниан Велики (527 – 565). Династията на Ираклидите и спасението на империята (610 – 695). Управлението на Сирийската династия (717 – 802).

6. КРЪСТОНОСНИТЕ ПОХОДИ (XI – XIII ВЕК)

Предпоставки и причини за кръстоносните походи. Същност и идеология на кръстоносното движение. Последици и значение на кръстоносните походи за развитието на западноевропейското общество. Първи кръстоносен поход – причини, водачи, ход, резултати. Създаване на кръстоносни държави в Близкия изток. Духовно-рицарски ордени. Втори и трети кръстоносен поход – причини, водачи, ход, резултати. Четвъртият кръстоносен поход и завладяването на Константинопол.

7. ВИЗАНТИЯ ОТ ВЪЗХОДА ДО КРАХА (867 – 1204)

Възход на империята при Македонската династия (867 – 1025). Империята между бюрокрацията и военните (1025 – 1081). Столетието на Комнините (1081 – 1185). Към гибел – династията на Ангелите (1185 – 1204).

8. ПОЯВА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ХРИСТИЯНСТВОТО. ХРИСТИЯНСКАТА ЦЪРКВА ДО ВЕЛИКАТА СХИЗМА

Живот, дело и учение на Иисус Христос. Основаване на християнската църква и формиране на първите християнски общини.

Превръщане на християнството в официална религия. Възникване на ересите. Вселенските събори. Монашеството и църквата. Различията между Западната и Източната църква. Православно вероучение и догматика, църковно устройство и догматика. Причини за Великата схизма и последици от нея.

9. ХРИСТИЯНСТВОТО ОТ ВЕЛИКАТА СХИЗМА ДО НАЧАЛОТО НА XXI ВЕК

Кръстоносните походи-предпоставки, същност и ролята им за християнския свят. Средновековното Папство-реформиране и разцвет. Борбата на папите с императорите. Светата Инквизиция и монашеските ордени. Реформация и протестантство-същност и характеристика. Контрареформация и период на религиозни войни в Европа. Католическата църква и протестантството от Просвещението и революционните промени до днес. Икуменическо движение.

10. ПОЯВА И РАЗПРОСТРАНЕНИЕ НА ИСЛЯМА. ИСЛЯМЪТ – ОСНОВИ НА ВЯРАТА И ОБРАЗ НА ЖИВОТ

Пророк Мохамед. Свещеното Писание и Свещеното Предание в исляма-принципи на вярата и религиозната практика. Формиране на основните направления в исляма. Арабският халифат и неговите завоевания. Ислямът през Средновековието и Новото време. Османската империя. Реформация и модернизъм в ислямския свят между двете световни войни. Ислямът от края на Втората световна война до началото на XXI в.

11. ПОЛИТИЧЕСКА И ИКОНОМИЧЕСКА ТРАНСФОРМАЦИЯ В ЕВРОПА ПРЕЗ XVI И XVII ВЕК

Велики географски открития, Търговска революция и социално-икономически промени в Европа (XVI-XVII в.). Религиозната промяна на обществото (Реформацията и Контрареформация). Испанският Хабсбургски абсолютизъм и съпротивата срещу него (бунтът на Нидерландите). Английският революционен период през XVII век. Френският „класически“ абсолютизъм.

12. XVIII ВЕК – ВЕКЪТ НА ПРОСВЕЩЕНИЕТО И ГОЛЕМИТЕ РЕВОЛЮЦИИ

Идеите на Просвещението (Волтер, Монтескьо, Дидро, Русо, Смит) и тяхната политическата трансформация от просветния абсолютизъм (Прусия на Фридрих II и Хабсбургските владения при Мария Терезия и Йосиф II). Американската война за независимост и конституционна конструкция на Съединени американски щати. Кризата на „Стария режим“ и налагането на новите политически принципи чрез Френската революция (етапи, противоборства и резултати). „Сътресенията“ в Европа през епоха на Наполеон Бонапарт (конфликти и реформи).

13. ДЪРЖАВНОСТ И ДИПЛОМАЦИЯ В ЕВРОПА И СВЕТА В КРАЯ НА XIX И НАЧАЛОТО НА XX ВЕК

Тържеството на национализма в Европа през 60-те и 70-те години на XIX век (Германското и Италианското обединение, дуализмът в Австро-Унгария, Третата френска република). Дипломатия и конфликти в края на XIX и началото на XX век (Realpolitik и Бисмарковата съюзна система, „Новият курс“ и преминаване към пряко противопоставяне, подготовката на „Голямата война“ чрез формирането на двата блока, регионални конфликти и геополитически стратегии). Първата световна война (причини, театри и фронтове, последици).

14. СОЦИАЛНИ ДВИЖЕНИЯ И РЕВОЛЮЦИИ ПРЕЗ XX ВЕК

Причини за появата на движения за социална и национална еманципация. Големите революции в Китай, Мексико и Русия.

15. ДЕМОКРАЦИЯ И ТОТАЛИТАРНИ РЕЖИМИ ПРЕЗ XX ВЕК

Последици на революционните преобразования и разрушаване на стария порядък. Установяване на диктатури и запазване на демократичните традиции в държавите с буржоазно-либерални политически системи.

16. МЕЖДУНАРОДНИТЕ ОТНОШЕНИЯ ПРЕЗ XX ВЕК – ОТ „КОЛЕКТИВНАТА СИГУРНОСТ“ КЪМ ДВУПОЛЮСНИЯ МОДЕЛ НА СТУДЕНАТА ВОЙНА

Кризата в системата на "колективната сигурност" като причина за избухването на Втората световна война и ново изостряне на отношенията между идеологическите съперници в следвоенния период.

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

Александров, Е. История на международните отношения. С., 2000.

Ангелов, Д. Византия – политическа история, С., 1994/2013.

Андреев, Й., А. Андреев. Великите князе, царе и императори на Русия. В.Т., 2001
Армстронг, К. Историята на Бог. С., 2013.

Астранджиева, Т. Документи и материали по история на Русия XIX, част 1. В.Т., 2016.

Астранджиева, Т. Документи и материали по история на Русия, Съветска Русия, СССР, част 2 (първа половина на XX век). В.Т., 2020.

Бакалов, Г., Т. Коев. История на религиите. С., 2001.

- Беров, Л.** Стопанска история. Икономическо развитие на света от древността до наши дни. С., 2008.
- Блос, В.** Великата френска революция. В.Т., 2008.
- Божков, Б.** Християнската цивилизация и католицизмът, С., 2005.
- Браунинг, Р.** Юстиниан и Теодора, С., 2008.
- Бродел, Ф.** Граматика на цивилизациите. С., 2014.
- Бродел, Ф.** Материална цивилизация, икономика и капитализъм, XV-XVIII век. т. I-III. С., 2017-2019.
- Бродел, Ф.** Средиземно море и Средиземноморският свят по времето на Филип II. т. I-II. С., 2017-2019.
- Гаврилов, Б.** Война и мир. Кризи, конфликти и дипломация в Европа (1559-1918). С., 2016.
- Гаврилов, Б.** Европа на кръстопът. Конфликти и дипломация в епохата на религиозните и меркантилистките войни 1579-1678. С., 2013.
- Гаврилов, Б.** Векът на абсолютизма (1648 – 1788). С., 1999.
- Гаврилов, Б.** История на новото време. Курс лекции. С., 2011.
- Гаврилов, Б.** Кризи, конфликти и дипломация в Европа (1559-1918). С., 2016.
- Гагова, К.** Кръстоносните походи. С., 1998.
- Генов, Р.** Американската революция. Войната за независимост и създаването на федералната република. С., 2012.
- Главчева, М.** Документи по история на балканските народи XV – XIX век. Пловдив – Смолян, 2004.
- Глушков, Х.** Великата френска революция. С., 1989.
- Глушков, Х.** Франция при Наполеон. Революцията, Консулството, Империята. В.Т., 2012.
- Грусе, Р.** История на Кръстоносните походи и Йерусалимското кралство. Том I, част I. С., 2008.
- Гюзелев, В.** Папството и българите през Средновековието. Пловдив, 2009.
- Данов, Х.** Христоматия по история на Стария свят. С., (всички издания).
- Джонсън, П.** Съвременността – светът от 20-те до 90-те години, С. 1993.
- Драганов, Др.** Записки по съвременна история на Европа и САЩ, С., 2011.
- Дюше, Ж.** История на Запада. С., 2003.
- Евстатиев, С.** Религия и политика в арабския свят. Ислямът в обществото. С., 2011.
- Ислямът.** Кратък справочник (съставител и научен редактор Симеон Евстатиев). С., 2007.
- История на България.** т. 1. БАН. С., 1979.
- История на Великобритания.** Ред. Кенет Морган. С., 2005.
- История на древна Гърция.** С, 1974.
- История на древния Изток.** С, 1974, 1989.
- История на древния Рим.** С, 1974.
- История на християнството,** под ред. на Ален Корбен. С., 2008.

- Карахасан -Чънар, И.** Светът на исляма. Пълна хроника на мюсюлманската цивилизация. Т. I-IV. С., 2006-2008.
- Кардини, Ф.** Европа и ислямът. С., 2015.
- Кацаров, С.** Австро-Унгарският дуалистичен модел. С., 2013.
- Кисинджър, Х.** Дипломацията, С., 1997.
- Костов, И.** Световни религии. С., 2001.
- Лишев, С.** Средновековният български град. Социално-икономически облик. С., 1970.
- Люис, Б.** Чърчил. Ислямът. Религията и хората. С., 2015.
- Мадлен, Л.** Революцията. С., 2004.
- Майер, М.** Цивилизации и религии. С., 2014.
- Манчев, К.** История на балканските народи. 1-4 том. С., 2006-2007.
- Милза, П.** История на Италия. От зараждането до наши дни. С., 2007.
- Мирчева, Хр.** Близкият Изток, С. 1999.
- Мирчева, Хр.** История на света през XX век. Благоевград, 1997.
- Мирчева, Хр., Баева, И.** Христоматия по най-нова обща история. С., 1988.
- Митев, Й.** Най-нова обща история, В.Т, 1995.
- Михаилов, Г.** Траките. София: Изд. Нов български университет, 2015.
- Мишев, Р., Минков, Ст.** Документи по история на Новото време. Шумен, 1998.
- Моряков, В. И.** История на Русия. IX – XVIII век. С., 2007.
- Николов, В., Попов, Д., Делев, П.** Българска национална история. т. 1.: Българските земи през древността. Изд. Абагар, 2011.
- Николов, Й.** История на средновековния свят, т. I-III. С., 1994; 1999; 2000; 2002; 2005.
- Оксфордски речник на исляма** (под ред. на Джон Л. Еспозито). С., 2007.
- Ольденбург, С.** Царствование императора Николая II. М., 2003.
- Орлов, А. С. и др.** История на Русия от най-древни времена до наши дни. С., 2006.
- Острогорски, Г.** История на византийската държава. С., 1997/2012.
- Пантев, А.** Революции и реформи в Западна Европа и Северна Америка XVII-XVIII в. С., 1993.
- Пантев, А., Глушков, Хр., Мишев, Р.** История на модерния свят. В.Т., 2010
- Петков, П.** Деветнадесетия век на Европа. От френската революция до Първата световна война. С. 2008.
- Петков, П.** Поглед към Новото време. Европа през 16-18 век. С., 2008.
- Поливянный, Д.** Средновековният български град през XIII – XIV в. Очерци. С., 1989.
- Попов, Вл.** История на Стария свят. Имена и термини Том 1. Изд. Абагар, 2012.
- Попов, Вл.** История на Стария свят. Имена и термини. Том 2. Изд. Абагар, 2014.
- Попов, Вл.** История на Стария свят. Имена и термини. Том 3. Изд. Абагар, 2016.
- Попов, Вл.** История на стария свят. ВТ, 2008; 2020.
- Попов, Вл.** Характерни особености на робството в древния Изток. – Исторически преглед, 1972, кн.1, с. 76-89.
- Попов, Д.** Древна Гърция. С., 2000; 2009.

- Попов, Д.** Древна Гърция. История и култура. Изд. Изток – Запад, 2015.
- Попов, Д.** Древен Рим. С., 2002; 2009.
- Попов, Д.** Древен Рим. История и култура. Изд. Изток – Запад, 2020.
- Попов, Д.** Спартак Тракиецът. Изд. Изток – Запад, 2015.
- Попов, Д.** Траки. Исторически и културен обзор. Изд. Изток – Запад, 2011.
- Попов, Д.** Тракология. С., 1999.
- Поснов, М.** История на християнската църква, т. I – III, София 1993.
- Райт, Р.** Еволюцията на Бог. С., 2013.
- Религиозните традиции на света**, под ред. на Х. Байрън Еърхарт. С., 2006.
- Рижов, К.** Кой кой е в световната религия. В. Търново, 2010.
- Ришар, Ж.** Кръстоносните походи. С., 2005.
- Тачева, М.** (съставител). История на религиите (университетски курс лекции), С., 1999.
- Тодоров, Ив.** Енциклопедичен справочник по Стара история. Фабер, 2012.
- Тушар, П., Бермон-Буске, Кр., Кабанел, П., Льофевр, М.** Век на крайности. История на съвременността от 1870 до наши дни. С., 2005.
- Тъпкова-Займова, В., Пл. Павлов, Д. Димитров.** Византия и византийският свят. С., 2011.
- Уорнс, Дейвид.** Хроника на руските царе. С., 2011.
- Успенский, Ф.** История на кръстоносните походи. С., 2005.
- Фавие, Ж.** Карл Велики. С., 2002.
- Фюре, Фр., Рише, Д.** Френската революция. С., 2005.
- Харбова, М.** Укрепеният български средновековен град (XIII – XIV в.). С., 1979.
- Християнството през вековете.** С., 1998.
- Христоматия** по история на Новото време. XVII-XVIII век. т. I. Съставител: С. Кацаров, С., 2013.
- Христоматия** по история на средните векове, част 1, съставители: М. Йонов и Й. Николов, София 1975.
- Хронологична** енциклопедия на света, т. III, В. Търново 1995, т. IV, В. Търново 1996.
- Холанд, Т.** В сянката на меча. С., 2015.
- The New Cambridge Medieval History**, v. I - VI, Cambridge University Press, 2008.

***

Програмата е обсъдена и приета с Решение на Катедрен съвет на катедра „История и археология“ с Протокол № 139 от 11.10.2021 г.

Държавният изпитът е писмен и с продължителност 4 часа.

Конкретните формулировки на изпитните въпроси се определят от изпитната комисия в деня на изпита.

Разработва се само един въпрос – от първа част (История на България) или от втора част (Обща история).